

ΤΟ ΦΙΛΙ

Τὸ φίλι εἶναι δὴν ἢ ἀγάπη,
δὴν ἢ ζωὴ.

ΨΥΧΑΡΗΣ

Ἡ ζήση δίχως φίλημα πικρὴ καὶ μαύρη ποιεῖται |
Κ' ἐγὼ πού δὲν τὸ γνώρισα στὰ παιδικήσια χρόνια,
—Τὶ ἀπὸ μικρὸς ὠφράνεψα κ' εἴμ' ἔρμος ἀπὸ χᾶδι,—
Τὸ καρτερῶ, τὸ νεύρομαι, τὸ λαχταρῶ ἀπὸ σένα.

Μὴ μοῦ τᾶρνεῖσαι τὸ φίλι κι ἀπὸ κοντὰ μου φύγεις.
Τὰ νιάτα μου πού δέθησαν μὲ τὴ γλυκεῖά σου ἀγάπη,
Μὴ μοῦ τ' ἀφίσεις ἄχαρα καὶ παραπονεμένα.
Χύσε στὴ φλόγα τῆς καρδιάς, ἀπὸ δροσιά, μιὰ στάλα.

Φέρε τὸ μετωπάκι σου, τὰ μάτια καὶ τὰ χεῖλια,
Καὶ θὰ σοῦ πλέξω ἀπένου τους ἀπὸ φιλιὰ τραγουδι...
Σὰν τέτιο ἀθρονολάλημα στὴν ὁμορφιά σου πρέπει,
Κ' ἕμνος ἀπὸ χαιδέματα ταιριάζει ἀπάνωθί σου.

Ἄχ! τὸ φίλι ἔχει πλάνημα κ' ἔχει χαρὰ περίσσια.
Μοιάζει κρινάκι δλόδροσο μὲς τῆς ψυχῆς τὸν κῆπο,
Ὅπου τὸ σπέρνουν οἱ καημοὶ καὶ τὸ φροντίζει ὁ πόθος,
Καὶ κλεῖ χίλια μαγέματα γι' αὐτὸν πού δὴν τὸ κόψει.

Ποιὸς δὲν τὸ δίνει τὸ φίλι καὶ δὲν ἀναφτερώνει;
Εὐτύς λογιᾶζει μέσα του τὸ καθεὶ ν' ἀλλάζει,
Κι ὅσα τριγύρω του θωρεῖ δειλὰ καὶ ξένα, φεύγουν.
Ἡ πλάση τουὲ προσκυνᾷ καὶ γίνεται δική του...

Γιατὶ μ' ἀρνεῖσαι τὸ φίλι κι ἀπὸ κοντὰ μου φύγεις;
Τὰ νιάτα μου πού δέθησαν μὲ τὴ γλυκεῖά σου ἀγάπη,
Θὰ μοῦ τ' ἀφίσεις ἄχαρα καὶ παραπονεμένα;
Χύσε στὴ φλόγα τῆς καρδιάς, ἀπὸ δροσιά, μιὰ στάλα.

Γιατὶ, τὴ νύχτα τὴ βαθεῖά, ἐκεῖ πού ὄνειροπλέκω
Καὶ σὲ στοχαζόμμαι δὴν φῶς στῆς ὁμορφιάς τῆς δόξα,
Ἄνδραφρα καὶ μυστικά, ὅσο κι ἂν εἶσαι ἀλάργα
Θὰ στεῖλω τὴν ψυχούλα μου νάρθει νὰ σοῦ τὸ δώσει.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΣΥΧΡΟΝΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἡ ἀνίσωροπὴ κατάστασις πού βρισκεται σήμερα
ἡ ἑλληνικὴ λογοτεχνία ἔχει τὴν ἱστορία τῆς. Μόλις
σῆκωσαν κεφάλι ἀπὸ τὴ σκλαβιά οἱ Ρωμιοὶ θυμήθη-
καν τὰ μεγάλα περασμένα τῶν ξακουσμένων προγόνων

* Δημοσιεύθηκε στὴ «Ζυχαρία» τῆς Μόσχας, φυλλάδ.
Μάρτη καὶ Ἀπρίλη 1906.

Ζουρλόσι! Ἐπειτα, ὕστερα, κατόπι, ὅπου περνᾷ ἡ
Ζουρλαμάδα, τί τὴ θέλεις τὴ φρονιμάδα;

Κ' ἔκανε πῶς γελᾷε κάτω ἀπὸ τὰ μουστάκια,
μὰ γέλιο δὲν ἔβγαίνει ποτὲ ἀπὸ κείνους τοὺς μορ-
φασιμῶδες πού ἐκρυβαν κάποια εἰρωνεῖα βαθεῖα κι' ἀ-
ξεδιάλυτη. Ἄλλης λογῆς ἀνθρώπος αὐτός, κανένας
δὲν μπορούσε νὰ βαθύνει μέσα του. Τὸν ἤξεραν πού
ἦταν μπαγκαμπόντης, μὰ γιατί τὰ λέγε αὐτά;

— Τὰ λέω, γιὰ νὰ τ' ἀκοῦν. Πῶς, δὲν τὰ ξέ-
ρουμε μετὰ τὰ δικά τους; Ἡμᾶσταν καὶ μετὰ μιὰ
φορὰ ἔτσι. Ἐπειτα, ὕστερα, κατόπι, πίσω ἀπὸ τὸ
δάχτυλό σου θὰ κρυφτεῖς;

Στὸ δρόμο πού πήγαινε ὅλο κάτω κοίταε, λὲς
καὶ γύρευε νὰ βρεῖ κάτι πού ἔχασε. Ἀνακάτωνε
μὲ τὸ πόδι του τὰ λιθάρια καὶ σὲ κοίταε ἔτσι πάν-
τα σὰ νὰ ἤθελε νὰ γελᾷσει. Μπορεῖ καὶ νὰ γελοῦ-
σε μέσα του. Αὐτός ζοῦσε ἔτσι, γιατί ἔτυχε νὰ ζεῖ,
ὄχι πῶς ἤθελε νὰ ζεῖ. Καὶ συλλογιῶνταν ἂν τὸν
εἶχα στὸ χέρι μου τὸν πατέρα μου τὴν ὥρα πού
πιάνομουν ἐγὼ, θὰ τὸν ἔκοψα, τὸν κακοῦργο. Ἄ-
κοῦς ἐκεῖ, νὰ μὲ ρίξει μέσα στὰ βάσσανα καὶ νὰ γε-
λάει πού τό καμε αὐτό. Κι' αὐτὲς οἱ σκέψεις κυλοῦ-
σαν στὸ νοῦ του καὶ ξανάρχονταν καὶ πάλι χάνον-
ταν ἀπὸ τῶρα ἀκόμα ὡς πού ἀργότερα πήραν τὸν
κατήφορο καὶ δὲν μπορούσε νὰ τὶς σταματήσει. Κοί-

τους καὶ καταπαύστηκαν μ' ἕνα ἀπιαστο παιδακῆ-
σιο ὄνειρο, τὴν ἀνάστασις δηλαδὴ τῆς μεγάλης Ἑλ-
λάδας. Οἱ Φαναριῶτες πού βρισκονταν μέσα στὸ
κέντρο τοῦ σκλαβωμένου Ἑλληνισμοῦ, στὴν Πόλη,
βάλλθησαν νὰ προετοιμάσουν αὐτὴ τὴ ταφογδυσιά,
γιατὶ μόνο ταφογδυσιά μπορούσε νὰ γίνη καὶ ὄχι
ἀνάστασις, ἐπειδὴ βέβαια δὲν ἦταν δυνατό νὰ πε-
ράσουν εἴκοσι αἰῶνες χωρὶς ν' ἀφήσουν τὰ χνάρια
τους. Καὶ γιὰ νὰ γίνη ὁ ραγιαῖς λεύτερος, γιὰ νὰ ξε-
χάση τὰ χρόνια τῆς σκοτεινιάς, νόμιζαν πῶς ἔπρεπε
νὰ τὸν νανουρίζουν μὲ τὰ ὄνειρα τοῦ ξαναγυρισμοῦ
στὰ περασμένα, πράμα πού σὰ νὰ τοὺς ἄρσεε κι'
αὐτῶν ἰσχυρὰ κ' ἐπειδὴ ἔπρεπε ν' ἀρχίσουν ἀπὸ
κάπου βρῆκαν ὅτι καλύτερο εἶναι νὰ τοῦ κλέψουν
τὴ φυσικὴ του μητρικὴ γλῶσσα. Αὐτὸ ἔφτανε γιὰ
νὰ φανερωθοῦνε οἱ δασκάλοι καὶ νὰ φτιάσουν μιὰ τε-
χνικὴ γλῶσσα, τὴ βγενικὴ καθαρίβουσα, τὴ γλῶσσα
πού γραφε ὁ Ξενοφώντας καὶ οἱ συγκαίριτες του, κα-
θὼς λέγουν τοῦ λόγου τους, κ' ἔτσι ἀρχισαν μὲ τὴν
ἐπιμονή τους καὶ τὴ στραβοκεφαλιά τους νὰ ἀφανί-
νίζουν τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ.

Τὸ ἔθνος βρισκόταν τότε στὶς παραμονὲς τῆς
γενικῆς ἐπανάστασις, γι' αὐτὸ δὲν ἦταν ἡ περίστα-
σις κατάλληλη γιὰ νὰ ἐναντιωθεῖ κανεὶς καὶ νὰ
δεῖ τίς κακὲς συνέπειες μιᾶς τέτοιαις δουλιᾶς, μιᾶς
ἀναγέννησις δηλαδὴ ὀλωσδιόλου ἐξωτερικῆς. Μιὰ
μόνη φωνὴ ἀκούστηκε νὰ ἐναντιώνεται, ἦταν ἡ δυ-
νατὴ τοῦ Σολωμοῦ φωνή, τοῦ Πούσκιν αὐτοῦ τῆς νεώ-
τερης Ἑλλάδας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἔμεινε γιὰ καιρὸ
δίχως ἀντίλαλο.

Στὰ 1821, ὅταν ἕνα μικρὸ μέρος τῆς Ἑλλάδας
λευτερώθηκε, πάλι πέσαν στὴ μοιραία πλάνη πού
βαραίνει ἴσα μὲ σήμερα δὴλακίρο τὸν Ἑλληνικὸ λαὸ
καὶ ἀντὶς νὰ κοιτάξουν νὰ στηρίξουν καὶ νὰ βάλουν
σὲ τάξη τὴ νεογέννητη Ρωμιόσυνη, ἔακολουθοῦσαν νὰ
ξετυλίγουν τὸ σάβανο τῆς Ἑλλάδας καὶ στὴ σκόνη
τῆς πεθαμένης πούθγαζαν ἀπὸ τὸν τάφο θάβαν ζων-
τανὸ ἕναν καινούργιο λαὸ. Πάλι καταπαύστηκαν μὲ
τὴ γλῶσσα τους, κείνη τὴν καθαρίβουσα ἐπίσημη
γλῶσσα, τὴ μαθαίναν στὰ παιδιὰ μὲς τὰ σχολεῖα,
ἀρχισαν νὰ τὴ γράφουν ἀλλὰ... κανεὶς δὲν τὴ μι-
λησε. Ἐμεινε πάντα νεκρογεννημένη.

Ἡ ἀντίθεσις αὐτὴ τῶν μεγάλων περασμένων μὲ
τὴν ἀσημότητα τῶν τωρινῶν καιρῶν, τὸ αἶνιγμα τῆς
διπλῆς γλώσσας ἀφισαν ὅλα αὐτὰ μέσα στὴν ψυ-
χὴ τῶν Ρωμηῶν τρανὰ σημάδια σ' ὅλη του τὴ ζωὴ,
τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὴ λογοτεχνία. Ὅταν εἶναι παι-

ταε τὴν κατάστασίν του καὶ κάτι παραξενιὲς καμ-
μιὰ φορὰ τὸν ἔκαναν νὰ τὴν λησμονήσει. Μοναχὸς
χωρὶς κανένα σύντροφο, δυστυχημένος, κακομοιρια-
σμένος. Κ' ἡ μάννα του ἐκεῖ στὴ θύρα, ζωντανὴ νε-
κρὴ. Ὅταν τὴν ἔβλεπε, λὲς κ' ἦταν ὁ ἴσκιος του,
τὴ φοβοῦνταν. Μὰ πλιότερα ὁ βιρὸς τὸν τραβοῦσε.
Κοίταε ἐκεῖ μέσα μιὰ παλιὰ ζωὴ, περασμένη κ' εὐ-
τυχισμένη. Κ' ἔβλεπε μέσα τὸν ἐκυτό του ὅπως εἴ-
τανε κι' ὄχι ὅπως φαίνονταν. Ὅταν ἔσκυβε τὸ κε-
φάλι πάνω στὸ νερὸ, τὸ μούτρου του γίνονταν ἕνα μὲ
τὸ βάλτο, μὲ τὸ πρασινισμένο σάπιο νερὸ. Κι' ὅλο
ἤθελε νὰ καθρεφτίζεται, γιατί ξάνοιγε κάτω πού ὁ
κόσμος ὁ ἄλλος δὲν τοῦ τό λέγε. Κι' ἀγαποῦσε τὸ
νερὸ, γιατί μὲ τὴν εὐκρίνεια τοῦ ἔδειχνε τὸ μυσ-
τικόν. Ὅταν γύριζε τὸ πρόσωπό του ἀπ' ἐκεῖ, ἔκα-
νε νὰ γελᾷσει μὲ τὸν κόσμον πού δὲν τὸν ἤξερε καὶ
πάντα ἔριχνε ἕνα γέλιο περιφρονητικόν στοὺς ἀν-
θρώπους πού γελοῦσαν καὶ τοὺς ἔκανε κι' αὐτὸς
πλιότερα νὰ γελοῦν.

Καὶ μαζώνονταν τριγύρω του καὶ τὸν ἀκούαν κ'
ἔκαναν χᾶζι μὲ τοῦτον, γιατί ἦταν παράξενος κ' εἴ-
χε κάτι φερσίματα πού σ' ἔκανε νὰ τὸν κοιτάς.
Στὴν κουβέντα πάλι ἦταν πρῶτος. Ὅλο ἔχε κάτι
νὰ εἰπεῖ καινούργιο, βρισκοντας πληγῆς στὰ κοινοτικὰ
καὶ στὸν καθένα.

δι' ἀκόμα μαθαίνει στὸ σχολεῖο νὰ καταφρονᾷ ὅ,τι
εἶναι δικό του, ὅ,τι εἶναι ζωντανὸ, ἀκούγοντας πάν-
τοτε τὸ ἴδιο τραγουδι, τῆς δόξας τῆς προγονικῆς.
Στὸ σχολεῖο τοῦ εἶπανε ὅτι ἡ γλῶσσα πού μιλάει ὁ
πατέρας του, οἱ συγγενεῖς του, ἡ γλῶσσα πού καὶ ὁ
ἴδιος μεταχειρίζεται στὶς γλυκύτερες καὶ ὠραιότερες
στιγμὲς τῆς ζωῆς του ὅταν ἀρχίζει νὰ ἐνεργεῖ τὸ
αἴσθημα, ὅτι αὐτὴ ἡ γλῶσσα εἶναι χυδαία καὶ ὅταν
τὴ μιλάει κανεὶς δὲν εἶναι ἀξίος ἀπόγονος τοῦ Σοφο-
κλῆ καὶ τοῦ Πίνδαρου, γι' αὐτὸ μπροστὰ στὸν κόσμον
πασχίζει νὰ φανεῖ ἀξίος καὶ ἀρχίζει νὰ κἀνῃ σκοπὸ
τῆς ζωῆς του τὴν ἐπιτήδευσιν στὶς λέξεις καὶ νὰ προ-
σέχει στὴν ἐξωτερικὴ τοῦ λόγου μορφή. Φκινῶταν
λοιπὸν βέβαια δύσκολο οἱ Ἕλληνες τοῦ τωρινῶν και-
ροῦ, ἀναθρεμένοι καθὼς εἶταν μὲ τὴν ψερτιά καὶ τὴν
ὑποκρισία, νὰ δημιουργήσουν μιὰ λογοτεχνία κάποιας
βαρύτητας. Πιστοὶ στὴν ἀρχαία παράδοσι καὶ στὴν
ψευτοεβγένεια οἱ διάφοροι συγγραφᾶδες δὲν μπορού-
σαν νὰ καταφέρουν παρὰ νὰ γίνον ἀνάξιοι μιμητῆς
καὶ ἀντιγραφῆδες ἀξιολύπητοι. Κι' ἂν βρισκόταν καὶ
κανεὶς πού νὰ εἶχε τὴ δύναμιν νὰ σπάσει τίς ἀλυσσί-
δες τοῦ ριγνόντουςαν στὰ δυνατὰ ἢ περνοῦσε χωρὶς
νὰ τοῦ δώσουν σημασία.

*

Ἐστὶ περᾶσαν κάπου 70 χρόνια. Ἡ σαπίλα εἶχε
φτάσει στὸ κατακόρυφο. Ὁ Σολωμὸς ἦταν ἕνα ὄ-
νομα— ἔτσι γράφει ὁ Παλαμάς στῆς θύμησίν του
(Γράμματα).

«— Μῆτε διαβάζονταν, μῆτε νοιώθονταν. Φτά-
νανε μόνο οἱ δυὸ στροφές τοῦ «Ἕμνος τῆς Ἐλευ-
θερίας» καὶ τὸ τραγουδι τῆς «Φαρμακωμένης...» Ὁ
Ἰούλιος Τυπάλδος βάνουσιος στιχοῦργος ἀνάξιος νὰ
διαβάζεται. Ὁ Μικροῦρας; Οὐκ οἶδαμιν τὸν ἀνθρω-
πον. Ὁ Πολυλάς; ἀγράμματος πού τοῦ ἤρθε μα-
νία νὰ χιτάση τὸν Ὀμηρον. Ὁ Τερτσέτης χυδαί-
στις... ἂμ' ὁ Βαλαωρίτης; τραγουδιστὴς τῶν ἀρμα-
τωλῶν, ἀνέχεται κανεὶς τὴ γλῶσσα των γιατί εἶ-
ναι σύμφωνη μὲ τὸν καιρὸ πού ζωγραφίζει, μὲ τὰ
παλληκαρια πού τραγουδεῖ. Μολονότι δὲν μπορεῖ κα-
νεὶς νὰ πῆ πῶς οἱ ἀττικώτατοι ἀρματωλοὶ καὶ
Κλέπται» τοῦ Ζαλακώστα δὲν εἶναι καθὼς πρέπει
ποίημα». Καὶ αὐτὸς ἀκόμα ὁ Παπαδιαμαντόπουλος,
μιὰ τέτοια προσωπικότητα, σήμερα γνωρισμένος σ'
ὄλον τὸν κόσμον μὲ τ' ὄνομα Jean Moreas, ὅταν
εἶχε ἐκδώσει Ἑλληνικὰ τὸν πρῶτον τοῦ ποιητικὸν τό-
μον «Τρυγόνες καὶ Ἐχιδναί» ἔχασε τὸν μπόσουλα

Αὐτὰ λέοντας ἔρχεται ὁ δάσκαλος τοῦ χωριοῦ
ὡς τριάντα χρονῶν ἄντρας. Ζοῦσε στὸ χωριὸ κοντὰ
στὴν ἐκκλησιά μὲ τὴ μάννα του, γιὰ πού μόλις
μπόρεγε νὰ πάρη τὰ παιδάκια.

— Ἄ, μωρὲ Γιώρη, τί πᾶγες κ' ἔκαμες τῆς
μάννας μου;

— Ἐγὼ, ἐγὼ; πίσω μου σατανᾷ! Σοῦ περνᾷ
ἀπὸ τὸ νοῦ ἐγὼ νὰ κάμω τέτιο πράμα; καὶ σηκώ-
θηκε.

Οἱ ἀργαστηριακοὶ τὸ πήραν μωρουδιὰ καὶ ἔπου
κάθονταν τὸν εῤῥοταχυν νὰ μάθουν τί ἔκαμε τῆς μά-
νας τοῦ δάσκαλου. Μιὰ μέρη ἀποφάσισε νὰ τὴ εἴ-
πει ἀρχινῶντας μὲ προαιμίες καὶ ἱστορίες.

— Ἐγὼ πῆγα νὰ τοῦ κάμω καλὸ κι' αὐτός...
Γιὰ νὰ τοῦ εἰπῶ, δάσκαλέ μου, τί καλὸ γλέπεις
ἀπ' αὐτὸ τὸ κούφαλο; Πρῶτα πρῶτα σοῦ τρώει τὸ
ψωμὶ στὰ χαμένα μῆνας ἡ δική μου εἶναι καλύ-
τερη; Ὅλες οἱ γριὲς θέλουν πνίξιμο. Κ' ἡ προαιμία
τὸ λέει: κόψε τὰ ξερὰ νὰ μεγαλώσουν τὰ χλωρὰ.
Ἐγὼ πῆγα φῆς νὰ τὴν πνίξω τὴ δική μου, μὰ κεί-
νος ὁ βιρὸς π' ἀνάθεμά του... Πῆρα τὸ ξιγγοκέρι νὰ
πάω νὰ ἰδῶ πρῶτα, ὅν ἔχει νερὸ γιὰ νὰ τὴν κρύ-
ψω—μοῦ φαίνεται πῶς θάρθει πίσω μου. Μὰ τί νὰ
ἰδῶ μέσα; Κάτι πρόσωπα, κάτι παπάδες ἔτρεμαν
ἔτρεμαν μέσα στὸ νερὸ. Νύχτα, θεοσκότεινα. Φύ-

μέσα στο χάος που βρίσκονταν και δεν μπορούσε να ξεχωρίσει τα δυο τρία αληθινά τάλαντα που χανόντουσαν σ' αυτό το μάζωμα του τιποτένιου. Στά 1878 πριν ν' αφήσει την Ελλάδα για πάντα έγραφε «Είναι άξιοι αξιώτατοι και του ονόματος των ποιητών και της ποιητικής δόξης και ο Άλεξ. Σούτσος και ο Σολωμός και ο Ζαλακώστας και ο Τερτσίτης και ο Καρατούτσας και ο Βαλαωρίτης....»

Σ' εκείνο τον καιρό ο Ροΐδης, ένας μεγάλος κριτικός που λίγος καιρός είναι που πέθανε, τόλμησε να φωνάξει ότι δεν υπάρχει και ποτέ δε θα υπάρξει στην Ελλάδα αληθινή ποίηση, αληθινή δημιουργική φιλολογία, αν δε πετάξουν την ψεύτικη γλώσσα και δε γυρίσουν οι συγγραφείς στη φυσική στην αληθινή γλώσσα σ' εκείνη που σκέφτεται και μιλάει ο λαός. Τότε τα λόγια αυτά φανήκανε σαν ένα ανάκουστο τόλμημα, αλλά η γενναία ζωή φανερόνταν, άρχισε να δίνει προσοχή στην πραγματικότητα, να κοιτάζει τρογύρο της. Αρχίζουν να διαβάζουν το Σολωμό, να μελετούν τους ανεξάντλητους θησαυρούς των λαϊκών τραγουδιών, να σπουδάζουν την πλούσια γλώσσα του λαού. Λίγο, λίγο κι' αυτοί οι πιδόρατικοι υπερασπιστές της καθαρεύουσας χωρίς να το καλοθέλουνε παραδεχτήκανε πως για την ποίηση και τα λαφριά πεζά πιδόκαλλη είναι η γλώσσα η μιλούμενη, αλλά για τα σοβαρά έργα για τα επιστημονικά και για τα δραματικά όπως και για τα επίσημα έγγραφα και ακόμα για τις φημερίδες και για την άλληλογραφία πρέπει να μείνει η βγενικιά καθαρεύουσα.

*

Έτσι πέρασαν άλλα 10 χρόνια. Το χυνόπωρο στά 1888 στους φιλολογικούς κύκλους της Αθήνας εξαφνα φάνηκε ένα βιβλιαράκι στο ζώφυλλο είχε πάνω «Ψυχής το Ταξίδι μου (Αθήνα 1888—B'. έκδ. Paris 1906).

Ο συγγραφέας του εΐτανε σχεδόν άγνωστος, ξέραν μόνο πούναι καθηγητής στο Παρίσι και γαμπρός του Ρενάν, αλλά η εντύπωση απ' το βιβλίο του εΐτανε καταπληχτική, σά να ανοίξει τα μάτια βλουτών, εΐτανε ένα διαλάλημα των δικαιωμάτων της δημοτικής γλώσσας. «Ήτανε ήλιος ύψωμός γύρω σέ δρίζοντες δλάνοιχτους» λέει σήμερα ο Παλαμάς στο Νουμά (29 Γενάρη 1906) σήμερα όταν ύστερ' από 18 χρόνια βγαίνει σέ δέφετη έκδοση το Ταξίδι—

σηξα χωρίς να θέλω κι' απόμεινα στον τόπο μου, μοναχός, με το κερί σβυσμένο. Σκι:χτηκα, μα τή μάνα μου.

— Μά τί πρόσωπα ήταν, τίποτες δαιμονικά μακριά απ' εδω;

— Όχι, όχι, άνθρωποι σαν ή γυναίκα που μ' άφηκε, σαν ο πατέρας μου, ξέρω κ' εγώ; Λένε πως μόνκαμε μάγια ή θυγατέρα μου, γιατί; εγώ τί της έκαμα;

— Τήν άφηκες στους πέντε δρόμους, αυτός ούτε ταράχτηκε. Μονάχα μ' ένα κρυφό χαμόγελο εΐπε:

— Άμ' τί θάρρηφει Έγώ τίς εδγαλα στον κόσμο, ως πών να ζήσουν κατόπι, εγώ δεν μπορώ να θρέψω τον έαυτό μου, θα θρέψω κι' αυτές;—Πού λές, τρομάξα, και κατι χορτάρια, έτσι ψηλά, σαν σπαθιά ταράχτηκαν κ' ένα μπουαζ-μπουαζ μ' άφηκε στον τόπο. Όλο το γαΐμα μούφυγε με μιας και το κερί έπεσε στο νερό. Έκαμα να φύγω, και πλούμ— μέσα στο βιρό.

Έδω έλλαξε ή όψη του, άλλοιθώριασαν τα μάτια του και, σαν να ήταν μέσα στο βιρό, βαθιά-βαθιά εΐπε:

— Τί σου χρωστάω, βιρό, που με τραβάς από το μανίκι;

και ζυπήσαμε και ανοίχτηκε και ξαπλώθηκε ή πρώτη πρωτότυπη σελίδα της νεοελληνικής φιλολογίας. Έπειτα φάνηκε ή «Έστία» του Δροσίνη, το πρώτο σοβαρό Έλληνικό περιοδικό που στις σελίδες μέσα κάμανε τα πρώτα βήματα, είναι αλήθεια όχι πάντοτε στερεά και πολλές φορές παραστρατισμένα, δλάκαιρη ή πλειάδα των ποιητών και λογοτεχνών για τους δ-πότες μπορεί να κολακίβεται σήμερα ή Ελλάδα, γιατί επί τέλος μπόρεσαν και εΐπαν κάτι πρωτότυπο. Όρίστε και λίγα ονόματα: Κ. Παλαμάς, Ψυχάρης, Κρυστάλλης, Έφταλιώτης, Καρκαβίτσας, Νιρβάνας, Ξενόπουλος, Παπαδιαμάντης, Δροσίνης, Βικέλας, Ροΐδης.

Ο άτυχίστατος πόλεμος του 1897 έκοψε για κάμποσο καιρό το φυσικό ζετύλιγμα της πνευματικής ζωής της νέας Ελλάδας, αλλά ύστερ' από τον πόλεμο άμέσως άρχισε να φανερόνεται μια τέτια δύναμη και μια τέτια ζωτικότητα στις δημιουργικές δυνάμεις που δεν είχε ίσια με τώρα ξαναφανεί. Τον καιρό εκείνο στη Δύση ο άερας του συμβολισμού φυσώνας με δλη του τη δύναμη φούσκωνε την πνευματική θάλασσα και το κύμα έφτανε ως την Ελλάδα. Στα 1898 φάνηκε ένα Περιοδικό ή «Τέχνη», που αν και βάσταζε ή ζωή του μόνο ένα χρόνο χάραξε, σαν το βιβλίο του Ψυχάρη, μια νέα καμπύλη παραστατική του ζετύλιγματος της νεοελληνικής φιλολογίας. Στους παλιούς προστεθήκαν και νέοι, σειρά δλάκαιρη, ο Βασιλικός, ο Γρυπάρης, ο Βλαχογιάννης, ο Έπισκοπόπουλος, ο Θεοτόκης, ο Καμπύσης, ο Μαλακάσης, ο Μάνος, ο Πάλλης, ο Πασαγιάννης, ο Πορφύρας κλ. Από τους ξένους μεταφράζονταν στην «Τέχνη» ο Maeterlinck, ο Mallarmé, ο Nietzsche, ο Strindberg, ο Tolstoi, έβρισκε κανείς εκεί και τα ονόματα του D'Annunzio, του Roddenbach, του Ibsen, του δικού μας Feodor Solougou κτλ.

Φυσικά οι νεωτεριστές αυτοί καθώς και ή ζωντανή γλώσσα που μεταχειρίζονταν, έγιναν δεχτοί με βλαστήμιες και βροσιές και τους κολλήσαν το παρατσούκλι «μαλλιανοί» (σαν να πούμε decadent), τους εΐπανε ακόμα προδότες της πατρίδας οι φανατικοί πατριώτες όσοι στραβώθηκαν από το φρένιασμα τους. Ο τύπος πήρε το φαινόμενο του μαλλιανισμού και άρχισε να του κάνει επιστημονική εξέταση για να φανεί τάχατες ότι κάνει και αυτός κάτι που γίνεται στους πολιτισμένους λαούς: έβαλε λοιπόν μπρός τη φρενοπαθολογία γιατί θάχανε φαίνεται κουτσοδιαβάσει οι φημεριδογράφοι τις κουταμάρες του

Και κατόπι σά να ήρθε στον έαυτό του με άλλη φωνή:

— Κείνος ο βιρός π'άνάθεμά τον. Έπειτα, ύστερα, κατόπι, που λές—νάχει χάρη ο'αυτόν ή μάνα μου, άλλοιώς θα ήταν αυτή εκεί μέσα μπροστύτερα από μένα... Έτσι, μωρέ μάτια μου, κι' ο δάσκαλος τί τη θέλει τη μάνα; Πήγα προφές με το βασιλείμα του ήλιου. Κάθονταν στο παραθύρι και κοίταε όζω. Μπήκα στην κάμαρα χωρίς να με καταλάβει, ήταν μοναχή της. Οζω μούσγωνε, μα εκεί μέσα με το στανιό μπόρεσα να την ιδώ. Σκοτάδι, το παραθύρι— ένας φεγγίτης, αυτή κάθονταν μπροστά, από πού να φέξει;

— Έ, της λέω, κυρά θειά, τί κάνεις αυτού; Τί καλό παιδί κείνος ο γιός σου! Εΐπε να σου σωθούν οι άμαρτίες πιδό, όσο ζεις τώρα, τόσο χειρότερα για σένα. Έζησες τί έζησες. Έπειτα, ύστερα, κατόπι τί καταλαβαίνεις έτσι; Και ξέρεις; ο γιός σου Νικόλας μούδακε κ' ένα μετζίτι νάρθη να σέ πνίξω και να σου πάρω τσ' άμαρτίες.

— Τί λές, παιδί μου; μού κάνει κουμπιασμένα.

— Νά, έτσι. Σάν θέλει μη μου χάνεις κ' έμένα το μετζίτι, γλυτώνεις και το παιδί σου από ένα βάρος.

— Η γριά τα χρειάστηκε. Μάσηξε δυο λάγια

Max Nordau. Άλλά πρέπει κανείς, να συμβουλευτεί το βιβλίο του Παύλου Νιρβάνα «Τέχνη και Φρενοπάθεια» που τώρα τελεφταία βγήκε, αν θέλη να δει την πραγματική νεοελληνική κίνηση από την αρχή της, μ' δλα της τα ζετύλιγματα.

Ύστερα από λίγο έγινε κάπιο σχίσμα στους συνεργάτες της «Τέχνης», ή μια μεριά με τον Ψυχάρη άρχηγό, κατάλαβε ότι καιρός είναι να τελειώσουν μια φορά για πάντα με το γλωσσικό ζήτημα που κρατάει στο πόδι την Ελλάδα περισσότερο από έναν αιώνα και βάλθηκε να λύσει τα γλωσσικά προβλήματα. Για να ελευθερωθούν δε παντοτεινά από την τεχνητή καθαρεύουσα εΐταν ανάγκη να διορθώσουν την όρθογραφία, αντικαθιστώντας την ιστορική όρθογραφία με τη φωνητική, έπειτα φηκίσαν μια γραμματική της δημοτικής γλώσσας άπάνω σέ βθειές επιστημονικές μελέτες. Έπειδή δε το λεξικό του λαού δεν μπορούσε να δώσει όλες τις λέξεις που χρειάζονται να εκφράσουν τις σκέψεις τις πολύ ή λίγο περίπλοκες πούναι χρήσιμες στην τάξη των γραμματισμένων, όπως είναι οι όροι οι τεχνικοί και οι επιστημονικοί, και μη θέλοντας να πάρουν από την καθαρεύουσα ψάξαν να βρουν ρίζες κλασσικές στην αληθινή άρχαία δίνοντας τους τον ανάλογο σχηματισμό σύμφωνα με τις απαιτήσεις της δημοτικής. Αυτή είναι ή μερίδα των πραγματικών δημοτικιστών, ή σχολή του Ψυχάρη καθώς τη λέν. Η άλλη μεριά έβρισκε ότι τα ζητήματα της γραμματικής δεν είχαν τόση μεγάλη σημασία για τον ποιητή και παρά να βγάζει κανείς τις λέξεις από άρχαία βιβλία καλύτερο είναι να μεταχειριστεί έτοιμες μορφές της καθαρεύουσας που τις συνήθισε ο λαός. Έτσι σχηματίστηκε ή μερίδα των «ελευτέρων μιχτών» που όπαδούς έχει αρκετούς λογοτέχνες και ποιητές στην πρώτη γραμμή, όπως είναι ο Γρυπάρης, ο Πορφύρας, ο Βασιλικός, ο Νιρβάνας, ο Ξενόπουλος.

Μια μικρή ομάδα απ' αυτούς έπεσε στην επίδραση του Nietzsche και των Γερμανών, έβγαλε δε ύστερα από λίγο ένα περιοδικό το «Διόνυσος», αλλά ο πρόωρος θάνατος του Καμπύση, του άρχηγού αυτής της ομάδας, σταμάτησε την έκδοση.

Στη θέση της «Τέχνης» βγήκε το «Περιοδικό μας» αλλά χωρίς να έχει την πολεμική του πρώτου φλόγα. Οι πραγματικοί δημοτικιστές έμειναν για κάμποσο καιρό δίχως όργανο, ενώ οι όπαδοί της ύπερ-

και με κοίταε σαν αποκαρωμένη.

— Γλίπω πως δε θέλεις. Καλά, κοιτάξου με το γιό σου και πάλε εδω είμαι εγώ. Αυτό ήταν όλο. Κι αλήθεια τί τις θέλουν τις γριές και τους γερόντους; εγώ όταν γεράσω, αν προφτάσω, θα σκοτωθώ μοναχός μου.

Ο κόσμος τον άκουε κ' έκανε χάζι μ' αυτόν. Δέν ήταν μεγάλο πράμα, μα πέρασαν την ώρα τους γελώντας, κι αυτός πέρασε τη ζωή του. Όταν δε βρίσκονταν μπροστά, τόφερνε ή κουβέντα πολλές φορές για ταυτόν κι ο καθένας έλεγε κάτι από την ιστορία του.

Ήταν μια φορά κ' έναν καιρό πλούσιος. Ο πατέρας του άφηκε πολύ βιό κι αυτός τόφαγε όλο εδω κ' εκεί. Πριν πέντε χρόνια είχε γυρίσει από την ξενιτιά. Στη Σμύρνη που ήταν πορτιέρης σέ κάποιον μεγάλο μπέη ό,τι εδγαζε τα ροκάνιζε. Η γυναίκα του, αφού πάντρεψε τα κορίτσια με το βιό που είχε απομείνει, ήταν έλεεινή. Γράμμα απ' αυτόν κανένα. Το πήρε άπόφαση να πάει να τον βρει. Πούλησε τα νυφικά της κ' έφυγε.

Μετά βίας τον άντάμωσε, γιατί της κρύβονταν, και κατόπι από χιλια μαλώματα τον άφηκε κ' έγεινε πλύστρα. Γλύτωσε από ταυτόν. Μά κ' εκείνος; Τόγεινε σαράκι να την βλέπει καθεμέρα

καθαρέουσας έχοντας στη λογοτεχνία αντιπρόσωπους μερικούς παλιούς καθηγητές που βρίσκαν και βρίσκουν άσυλο στις φημερίδες, σε διάφορες ειδικές εκδόσεις και από καιρό σε καιρό τους φιλοξενούνε στα περιοδικά που ακολουθούνε δρόμο συμβιβαστικό.

*

Σ' αυτή την κατάσταση βρισκότανε η νεοελληνική λογοτεχνία στο τέλος του περασμένου αιώνα, ένας αγώνας που είτανε χρονών, έδωσε καλά αποτελέσματα, η άλυσίδα που τους έδενε με την επάνοδο στην αρχαία σπαστήκε και εκείνη οι περισσότεροι δημοσίεουν σε καθαρέουσα και μαζί μ' αυτούς το μεγαλύτερο μέρος του καθημερινού τύπου μένει ίσα με σήμερα πιστό στις αίριες παράδοσεις· πολλοί όμως πάρα πολλοί Έλληνες φωνάζουν μαζί με τον Καμπύση «Το βάρος των προγόνων μας είναι πολύ πολύ μεγάλο... Να κάνω τίποτε δεν μπορώ γιατί είμαι απόγονος του Εuryπίδη... Γκρεμίστε την ιστορία... σκίστε τα βιβλία, θάψτε την παράδοση, να ζωντανέψω λίγο, ν' ανασάνω λίγο, να γίνω κ' εγώ κομμάτι άνθρωπος, να με κοιτάζουν και μένα και να λένε: Είναι Ρωμιοί...» «Ω! άς πάψω πια ν' ακούω: Είναι ο απόγονος των Έλλήνων!»

Στις αρχές του XX αιώνα που επί τέλους δημιούργησε μία κατάσταση πιο ύποφερτη για το ζήτημα της νεοελληνικής λογοτεχνίας, σημειώθηκαν μερικά λυπηρά γεγονότα, όπως είναι οι ταραχές για τη μετάφραση του Έθαγγέλιου στη γλώσσα του λαού (και όπως βεβαίωσαν με εκφρασεις πολύ χυδαίες) και για τη μετάφραση της Ορίστειας του Διοχύλου.

(Στ' άλλο φύλλο τελώνει)

ΜΙΧ. ΛΥΚΙΑΡΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΝΗΣΙΩΤΙΚΑ ΔΗΓΗΜΑΤΑ

ΤΟ ΠΕΤΡΟΚΑΡΑΒΟ

Το κακόμοιρο το καραβάκι πώς εσώθηκε στον κόρφο του Νησιού είναι θέμα· μήτε σκονί δεν του άφησε η Λεόνα· τ' όφρα, όπως εύρηθηκε, τα κύματα στο άερογάλι· και να το στον κόβο· μήτε εκατό όργιες μακριά. «Άχ, εσώσανε τη ζωή τους; και το σκαφος; το χάνουνε και στη στεριά θα γίνουν τριψάλα. Άγιε Νικόλα! Σώσε το· χωρίς άλλο θάν τήνε πάθουν· βάνηα τους...»

Νύχτα, που οι άφροι και το φεγγαράκι έδειχναν όλα τάκρογιάλια. Ο καπετάνιος, ένα θεοπαλλήκαρο, ο λοστρόμος ένας γερόλυκος, οι όχτώ ναυτίες του παλληκαρία θαλασσοθρεμένα. Μεσάνυχτα·

μπροστά του και γύρισε στην πατρίδα. «Έπειτα και το σπίτι ήταν δικό του ακόμα κι άμα ήρθε, το πήρε από τη θυγατέρα του που της τόχε αφήσει η μάνα της φεύγοντας. Από τα άλλα ήταν σαν κείνος που ό,τι είχε το φορούσε, κλέφτη δέ φοβούνταν. Κ' έτσι ενώ όταν είχε φύγει κάπως κρατιούνταν, τώρα ήταν μη χειρότερα. Άλλοι έλεγαν έτσι ήρθαν, έτσι πήγαν—άνεμομαζώματα διαλοσκορπίσματα. Άλλος πώς λάβαινε κείνα πόκαμε ο πατέρας του που είχε δυναστείσει τη φτωχολογιά για να μάσει αυτούς τους παπάδες. Τόσα δάκρυα έτρεξαν γι' αυτό το βίο. Μονάχα, δέ χάνονται αυτά, θα πνίζον κανέναν απ' αυτή τη γενιά. Είναι καταραμένα από την Παναγία. Όταν ζέθαψαν τον πατέρα του, τον ήσαν άλιωτον κι όπως τον είχαν βάλει. Ο Θεός να μας φυλάει! τα μάτια του σαν κρεμύδια πεταμένα όξω, μαύρος μαύρος και πρισμένος σαν κατσούπι. Και μία βρώμα ζωόπας ο τόπος.

Κι ο Γιώργης δεν έπεφτε παρακάτω στις κτηγόριες για τον πατέρα του:

—... στο λάκκο του! Άν δέ μ' άφηνε αυτό το βίο, δέ θα κατάντάγα έτσι τώρα. Στο δρόμο να μ' άφηνε, ν' άβρισκα το νου μοναχός μου για να ζήσω.

Όταν ήρθε απ' όξω είχε κάτι παραδάκια. Κάθε γιορτή πήγαινε στην εκκλησιά με τα μακριά του

έρημια· στο νησί· μήτε κακόμοιρο λαλιά· δεν τους έφεραν η τύχη κατά το λιμάνι, κατά τα στίβια· τρεις ώρες μακριά· κατά τον πουνέντε. Έτσι το ήθελε δι Καίριος. Μεσάνυχτα· άπελπισμένοι το κοιτάζαν το νησί· άχ! κανένας δεν τους γλυτώνει...

Ο Καπετάνιος, το θεοπαλλήκαρο, σκύβει κατά τους άφρους· γύρω βλέπει κάτι σε φώκιες, σε δελφινάκια. Σταυροκοπιέται. Δέ βγάζει μιλιέ· λές έγινε κερί· τρώμος τον έπιασε. Τι νάναι τα ζωντανά της θάλασσας; Έκει άκούνητος έκοίταζε...

Και άκούνητος εκεί του φαίνεται πώς άκουσε γυναικάς φωνές. Κάποιο τραγούδι τώρα γλυκό τότε καρφώνει. Πώς να στρήψει το κεφάλι του κατά τους ναυτίες του; πέτρα, μαρμάρο. Κλαίει ο δύστηνος, κλαίει και άκούει τις γλυκότετες φωνές τις γυναικάς γύρο στο καράβι· και θέλει να κουνηθεί, μα δεν έμπόραγε μήτε το μάτι να στρήσει.

Είταν μεσάνυχτα. Τριγύρω άκούη τέτοια ώρα, γύρο στο πετροκαράβο πολλοί περνώοντας μακριάθε άκούνε κάτι σαν άναστεναγμούς, και κάτι σαν γλυκόφωνα τραγούδια. Σταυροκοπιούνται· άμλλητοι και περνούνε οι θαλασσινοί: είναι μεσάνυχτα.

Το κακόμοιρο το καραβάκι· τ' άγριοπερίστερα κ' οι γλάροι τώρα το χαίρονται και στην παντοτινή φωλιά τους ταιριάζουν τα παιγνίδια τους με της θάλασσας τους άφρους, που, λές, και τούτοι κατασπρα πετούμενα, φέρνουνε τα χαιρετίσματα στους πέτρινους ταξιδιώτες, τους άγύριστους του Πετροκαράβου μαρμαρωμένους θαλασσινούς...

Το κακόμοιρο το καραβάκι.

Σπέσιος

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΑΣΟΦΕΣ ΣΚΕΨΕΣ

Λένε οι σοφοί που ξέρουνε το κόσμου τα μυστήρια, πώς τάστερούλια τούρανού που λήμπουν χιλια μύρια Κοπαδιαστά και χόρια τη νύχτα από ψηλά,

πώς είναι κόσμοι σαν κι αυτόν που κατοικούμε τώρα με θάλασσες και με στεριές το ίδιο σαν καλήφρα, το ίδιο κι άπαράλλαχτα με τη δική μας Γης.

Και λένε, πράγμα άπίστεφο αυτοί οι γραμματισμένοι, πώς οι πλανήτες τούρανού είναι κατοικημένοι με ζωα, με ψάρια, με πουλιά και με ζντα σαν κι εμάς.

Όμως εγώ τι να σας πώ, με το μικρό μυαλό μου και με τα λίγα γράμματα πουμάθα στο χωριό μου, όσο να θέλω δεν μπορώ να το πιστέψω αυτό.

Γιατί μπορώ να φανταστώ πώς κατοικούν λεοντάρια, Γαιδάροι, σκόλοι, πρόβατα, πετούμενα, κευλάκια, Κροκόδειλοι, σκυλόψαρα και κάθε άλλο ζώ,

Μα πλάσμα σαν τον άνθρωπο, γρουσουζικο, χαμένο, Φτωχοκουταπέρφανα, σαχλό και φαντασμένο Σδλη την πλάση άδύνατο το ταίρι να βρεθθ.

Παραίαι, Μάρτης 1906.

Γ. Σ. ΖΟΥΦΡΕΣ

σαλιβάρια, που έπεφταν κάτω, πίσω στα καλάμια των ποδαριών, στις άντζες, κι άφηναν σαν ένα κεφάλι άράπικο στη μέση. Όταν περβάταε, κείνο πήγαινε πότε από τη μία τη μεριά, πότε από την άλλη κ' οι δίπλες φαίνονταν σαν ζαρωμένο μούτρο που κάνει μορφασμούς πότε απ' έδω και πότε απ' εκεί. Όταν άπόλενε η εκκλησιά, κάθονταν απ' όξω στο πεζούλι κ' έλεγε παραμύθια κ' ιστορίες λέοντας κάθε φορά: έπειτα, ύστερα, κατόπι, που το πήραν οι μάγκες και τον πείραζαν.

Σε λίγον καιρόν όμως σώθηκαν οι έτοιμες οι παράδες και ριχτηκε στις κατεργαριές. Γέλαε τους άπλοϊκούς χωριάτες και το έπαιρνε ό,τι μπορούσε. Μα και τα ψέματα σώθηκαν.

Κατόπι έβγαλε σαπούνη και με το σακκούλι στην πλάτη έβγαίνει στο παζάρι να το πουλήθη. Μα ο θεός να το κάμει σαπούνη.

Στάχτη, λείε, και ζούτσα από το λιουρβιό που την έριχναν κάτω. Κι αυτή η δουλιά δεν πάει μπροστά. Αρχίγησε να πουλεί το βανταλί του σπιτιού. Λαγίτες, τυγάνια, τέντζερες, λάμπες, σιδερικά. Άφου πούλησε ό,τι είχε κι ό,τι δεν είχε από παλιά στρώματα και καρίκλες, ξεχαρβάλωσε τα πατώματα, τα ταβάνια, τις θύρες, τα παραθυρόφυλλα και τις σιδεριές ακόμα. Κι όταν έμ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ
ΒΓΑΙΝΕ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα Δρ. 10. — Για το Έξωτερικό
Φρ. 70. 10

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κίόσκια της Πλατείας Συντάγματος, Όμόνοιας, Ύπουργείου Οικονομικών, Σταθμού Τροχιόδρομου (Όφθαλματρείο), Σταθμού ύπόγειου Σιδηρόδρομου (Όμόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη. (Πλατεία Στουρνάρα, Έξάρχεια) στα βιβλιοπωλεία «Έστιας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (όδος Σταδίου, άντικρυ στη Βουλή).

Η συντρομή πλερώνεται μπροστά κ' είναι ένός χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ

των άνωφελών βιβλίων» του κ. Βικέλα άρχίζει να γίνεται «Σύλλογος των ώφελίμων πράξεων», άφου στο Σύλλογο αυτό, η σωστότερα σιδν Πρόεδρος του και στο Γραμματέα του δά χρωστάει, φαίνεται, το Έθνος το Γυμναστικό Σκολεϊδ, η Ίνστιτιούτο, καθώς το λένε, που θα γίνει μια μέρα με τις χιλιάδες του Ρόστοβιτς και του Τσανακλή. Έτσι τουλάχιστο μας τα δηγήθηκε τα πράματα ο Δροσίνης στην «Έστία» της Τετράδης και δέ μας έμποδίζει τίποτε νάν τα πιστέψουμε καθώς τα διαβάσαμε. Ο ύπολοχαγός του Πυροβολικού κ. Τηλ. Καράκαλος συνέλαβε — ο Θεός να μας συχωρέσει για τη λέξη—την ιδέα ο κ. Βικέλας κι ο κ. Δροσίνης βαλθήκανε νάν την πραγματοποιήσουνε· ο δικηγόρος κ. Άθανασάκης της Άλεξάντρειας έτέργησε να βρεθούν οι δωρητές και οι κκ. Ρόστοβιτς και Τσανακλής δώσανε πρόθυμα τον παρά τους.

παινες στο σπίτι, μια δόγα πατούσες και σηκώνονταν η άλλη. Ο άγέρας έμπαινε ελεύτερα από τα παραθύρια που φαίνονταν σε μάτια βαθιά χωρίς κόρες. Μιναχά ο βιρός δεν έπαθε τίποτα, περ' όλο και πλιότερο πρασίνιζε σαν να έπαιρνε πλιότερη γεωσύνη κ' ο βάλτος μεγαλωνε του βαθου. Τα χορτάρια πλήθαιναν, τριγύρο και το νερό ανάμεσα τους άτάραχο και βουβό σε να καρτέραγε κάτι με την άκουνησία του. Κάπου κάπου κανένας μπάκακας γελούσε σπαραχτικά. Κι άντίκρυ η γριά στριμωγμένη στη γωνιά της θύρας χώνει το σαγούνι της μέσα στα γόνατα και κρυφοκοκινίζει.

Ο Γιώργης ώστόσο δεν άφηνε τη διδαχή στο παζάρι και στ' άργαστήρια· τώρα πήρε το στόμα του και τους πλουσίους που τους φοβέριζε με την κόλαση και με την τρέλλα.

Κρατούσε κάτι χαρτιά μεγάλα—φαίνονταν ότι ήταν κομμένα από παλιό κατάστιχο—και διάβαζε θεολογικό και κατά του διαβόλου. Πάρε χαμπέρι καλό, κεφάλι άδειο και λωλό—κ' έτσι άράδιαζε παρακάτω τους διαβόλους που θα πέν τους πλουσίους στην κόλαση και άλλα. Και τα μοίραζε πέντε παράδες το χαρτί. Έλεγε πώς ένας πλούσιος έκλεψε τα κόκαλα από το κοιμητήριο και τάστειλε στο Τριέσι για να τα κάμουν ζάχαρη. Πότε διάβαζε άναφορά